

Æquo & benigno lectori Christiano
S. P.

Tertius hic rerum antiquarum *Tomus* tertium Constantiensis Concilii momentum religiosum, fidei controversias in eo ventilatas, concernit. Cujus novæ farraginis literariæ ut constet ratio, collectionis ac distributionis ansam, regulam ac fortunam, exemplo priorum Tomorum, breviter attingemus. *MSCtorum* verò *Codicum*, ex quibus hæc hausta, cara antiquitas & pretium nobile, ex superioribus abunde constant.

CAP. I.

Argumentum Tomi hujus Tertii,

De ponderosis fidei rebus, illa ætate in controversiam vocatis, in Constantiensi Concilio excusis.

Tergeminum fuisse scopum ac finem magno Constantiensi Concilio præfixum, *disciplinæ Ecclesiasticæ decorem, publicæ in Ecclesiâ pacis vincula, & doctrinæ fidei integritatem*, non solum ex centenis Concilii diplomatibus liquet, sed & ex *Cæsaris Sigismundi primo constat edicto* publico, quo Concilium orbi Christiano indixit, quod *Tomo V.* comparebit. Idemq; ut Viri quique boni publicis scriptis ac votis *ante Concilium* expetiverant, *in Concilio* vel millies repetiverunt. Quorum luculenta vestigia ex superioribus Tomis animo lectoris obverfabuntur.

Quandoquidem igitur in investigandis ac digerendis antiquis monumentis, quæ ad *priora* Concilii negotia spectant, jussu atque auctoritate SAPIENTIS PRINCIPIS, RUDOLPHI AUGUSTI, ad hanc regulam universa exigere oportuit: Ut pristina illa genuina rerum facies absque fuce pateat, sua historiæ plena constet fides, divi-

næ providentiæ & inscrutabilis regiminis veneranda ubique majestas pel-
luceat, fata denique Ecclesiæ & orbis Christiani antiqua exemplo sint
posteris: Idem in *hoc Tertio Tomo* instruendo religioſe ſpectare neceſſe fuit,
quo *tertium Concilii argumentum* exponendum.

Eam proinde in explorandis ac eruendis his etiam antiquis mo-
numentis induſtriam, eum in digerendis ordinem, eamq; in recenſen-
dis fidem adhibuimus, ut & rei olim geſtæ veritas, & divinæ guberna-
tionis conſilium, & mirus fatorum in rebus illis antiquis eventus poſtu-
labant. En ergo fontes.

Quadrageſima fere ante Conſtantiensè Concilium annis, cum diſſidere
cœpiſſent Pontifices ſummi, de jure, ſede atque autoritate magno ani-
morum motu dimicantes, ut fit inter homines, ex variis decertantium
artibus exemplum & reliqui Eccleſiaſtici ſumſerunt pari licentia exorbi-
tandi, & omnem diſciplinam Eccleſiaſticam eliminandi. Quæ publica
Eccleſiæ afflictio, morum immenſa depravatio in toto Eccleſiaſtico cor-
pore notata, bonorum quorundam virorum ſuſpiria & querelas ubertim
& paſſim expreſſit. Quod igitur remedium nullum appareret, emen-
dationi deſideratæ aptum, ſepoſito aut abjecto metu, præ deſiderio ſalu-
tis publicæ, liberius carpere ſumma Eccleſiæ capita non formidarunt. Ex
quo animi dolore, corruptionis Eccleſiaſticæ intuitu, in examen conſti-
tutionum Papalium decretorumve ac rituum in ſacris uſitatorum deſcen-
derunt.

Hinc natum mox *Wicleſi in Anglia* Theologi Oxoniens ſis os aper-
tum liberrimusq; calamus, perſtringendi in Eccleſiaſtico regimine ma-
culas, & rituum quorundam formam reprehendendi. Cui mox ma-
gnus eruditorum & magnatum numerus conſenſit. Quod non futurum
fuiſſe, agnovere & credere publiceque profeſſi ſunt in ipſo Conſtan-
tienti Concilio viri magni, ni anſa illis data fuiſſet noviffimis Præſidum
Eccleſiæ tenaciſſimis diſſidiis & corrupto regendi tenore. Cujus teſtis
præter alios fuerit *Jacobus Episcopus Laudensis*, in Conſtantiensi Concilio
autoritate & dicendi virtute excellens, in oratione in ſupplicium Huſſi dicta.

Ea occasione circa illud tempus A. 1389. Pragæ prodiſſe fertur,
Pragensis Ecclesiæ Pastor, *M. Matthias*, qui ritum Eccleſiæ tunc uſi-
tatum, communicandi plebem ſub una ſpecie panis, publice carpere, ac
alium *ſub utraque populum communicandi introducere cœpit*. Qui tamen
mox repreſſus novum illum ritum miſſum facere juſſus eſt, ut infra ple-
nius exponetur.

Eodem tempore vel ſurrexerunt vel aucti ſunt viresque ſumſerunt
Crucifratres aut *Flagellarii*, qui præ indignatione animi, ac corruptio-
nis tædio atq; impatientia, in devotionem cruentam prolapſi, reprehendiſ
plerisque Pontificum decretis ritibusq; Eccleſiaſticis repudiatis.

Quanquam verò igne non minus ac ferro atque decretorum fulmi-
nibus hi ſimilesque affligerentur, cæderentur vel pellerentur: Extin-
gvi tamen non potuerunt, dum regiminis Eccleſiaſtici forma haud emen-
data, anſa querelarum nondum ſublata.

Sic orti ſubinde alii atque alii in diverſis regionibus, qui pari uſi li-
bertate ſimiles effunderent querelas, capitaque doctrinæ ſacræ recepta,
quas-

quassarent aut convellerent, quæ judicarent ab antiquis moribus esse aliena.

In illis extitit & *Hussus* Pragæ, cum *Hieronymo Pragensi*, aliisque, qui exemplo certe *Wiclefi* ejusque libris mox animati aut confirmati, in similes Ecclesiæ consuetudines ac hypotheses inveherentur, indignabundo animo intuiti Præsidentum Ecclesiæ lites, jurgia, artes & machinas. Quam occasionem & *Husso* datam Patres Constantiensis Concilii haud dissimularunt, ut videre est *Tomo I. Parte VII. cap. xxix. f. 306. seqq.*

Husso tandem in Concilium vocato, & in carcerem coniecto, ejus in Bohemia reliqui sectatores tantum abest animum vel calamum cum *Husso* vinctum aut fractum putarent, ut tanto liberius quod cœperant prosequerentur. Inter quos caput mox præ ceteris exseruit *Pastor Ecclesiæ Pragensis, Jacobus de Misa*, qui quod ante multos annos, ut supra dictum, in eadem urbe infelicius tentaverat antecessor, majori nunc ardore resuscitaret, communionem calicis plebi commendans, usu illo solenni ratione introducto. Cui mox Academia, senatus Pragensis populusq; oppidanus sese junxit.

Istæ igitur controversiæ *Wiclefiticæ*, *Flagellatorum*, *Hussiticæ*, *Jacobiticæ* atq; *Bohemorum*, in Constantiensi Concilio diu multumq; expensæ atque discussæ sunt.

Quibus accesserunt & aliæ contentiones religiosæ. E. g. An sub prætextu religionis terræ infidelium armis sint invadendæ?

Similiter paucis ante Concilium annis, Parisiis, ex cæde Ducis *Aurelianensis* per Ducis *Burgundiæ* ministros hæc mota quæstio: *Quodnam jus haberent subditi aut vasalli in Regem aut Principem, tyrannidis caractere subditis gravem.* Quæ lis per *Doctorem Johannem Parvum*, Ducis *Burgundiæ* Consiliarium, in eam sententiam detorta, quod jus necis sit penes subditos aut vasallos in Principem talem. Etsi verò hæc magna *Parvi* causa *Parisiis in Nationali Concilio* condemnaretur, *Burgundiones* tamen sua inquietudine effecerunt, ut in *Constantiensi Concilio* repetita controversia, licet *iniqua* judicata ac damnata, à Pontifice tamen *Martino V.* dissimularetur.

Par erat ratio *Brigitticarum Visionum ac Revelationum.* Etsi enim hæc impugnarentur in Concilio, canonisationem tamen *Brigittæ* *Johannes 23.* nec differre nec denegare voluit, quin promovit.

Nec Concilii quæstionem ac censuram diffugere sustinuerunt *Monachi & Moniales*, qui vel de status sui quam vocabant perfectione, vel de bonis, quæ possiderent singuli privatim, in Concilio disquirerent, quanti ista religionis forma pretii, & quod in bona privata jus haberent, exploraturi.

Summa ergo præcipuarum quæstionum in Concilio ventilatarum, quas *fidei caractere* insigniverunt, huc fere redit.

De occasione variarum litium Ecclesiasticarum de rebus fidei, quas illa etate moveri contigit.

De Ecclesiæ Præsidentumque dignitate, autoritate ac jure.

- De immunitate Principum adversus injurias subditorum ac vasallorum.
 De bellis religiosis, An sub ratione aut colore propagandæ fidei Christianæ invadere infidelium terras liceat.
 De visionibus ac revelationibus divinis.
 De protestatione ac revocatione in rebus fidei.
 De Ecclesiastici Calendarii erroribus emendandis.
 De Flagellatorum religiositate, præ devotione flagellis ad sanguinem usque proprium cædendi corpus.
 De Monachatu, an peculiaris religionis nomen ac indolem referat. An Christianismus per se solus veræ religionis nomen ac naturam possideat.
 De Monachorum ordinibus, eorumque religiositate.
 De Monachorum ac Monialium bonis, an privatim illa possidere ac illis frui possint.
 De annuis pensionibus Monachorum ac Monialium.
 De clericorum bonis, an illis possint privari.
 De statu primitivæ Ecclesiæ, an clerus ad illum possit reduci.
 De decimis, an sint eleemosynæ, & an clero debeantur.
 De transsubstantiatione in sacramento.
 De excommunicatione.
 De orationibus cleri pro vivis & defunctis.
 De Decretalibus.
 De Indulgentiis.
 De communione plebis sacramentali sub utraque specie.
 De libertate prædicandi verbum Dei.
 De libertate consuendi, absolvendi & communicandi.
 De ritu Ecclesiastico cantandi in templis.
 De vera existentia corporis Christi in sacra Cæna.

Non fuit nostri hic muneris neq; scopi, de his rebus judicium ferre. Quippe quod totius operis hæc mensura à Serenissimo DUCI data, ut nudæ rerum, factorum, ac monumentorum recensio acquiesceremus, semota omni censura. Eo quippe sincerior recensio quanto minus aculeata, & ab affectuum æstu prorsus aliena. Judicium in omnibus merito relictum esto prudentibus, peritis, antiquæ fortunæ consciis, affectu temperantibus, & communium mundi factorum haud inexpertis.

CAP. II.

De conditione ordine & nexu Monumentorum, quæ Tomo hoc III. sunt comprehensa, vel quæ in aliud tempus locumve aptiorem differre consultum fuit visum.

Ordinem pro annis & fatis Concilii observare, ut in superioribus Tomis, ita & hic omni modo studuimus, ut diffusa interdum per plures Concilii annos harum quæstionum tractatio & longus ambitus admisit.

De

De HUSSI, Bohemi,
rebus Constantiensibus.

OMnibus ceteris causis religiosis in Concilii tractatione præivit *Husfi negotium*. Siquidem à primo Concilii exordio *Husfi res* à Papa Johanne 23. & aliis doctoribus tractari cæperunt, quæ postmodum per longum Concilii ambitum sunt diffusæ. Merito itaque in capite hujus Tomi *res Husfi* locum sibi vendicabant.

Ceterum, non imus incicias, ingentem rerum Husficarum ad Concilium spectantium cumulum nos missum fecisse, nec huic Tomo inferuisse, etsi earum suppeterent MSCta. Cujus *consulti neglectus*, à temeritate omnino prorsus liberi, ratio facile nos excusabit, quod scil. alibi haberi ac legi commode possint, ut & tempori & operis moli optimo parceremus jure.

Misimus proinde scripta Husfi, proxime ante Constantiense Concilium *contra Indulgentias Papæ Johannis 23.* Pragæ edita, quæ cum aliis ansam dederant, ut ad Concilium vocaretur: Nec non quæ *pro Wiclefo* scripserat, quæ materiam accusationi in Concilio amplam suppeditarunt.

Liquimus pari jure *tractatum* ejus *De Ecclesia*, A. 1413. in limitibus Concilii scriptum, in Concilio diu multumque examinatum & condemnatum.

Præterimus opuscula ejusdem, quæ ante iter ad Concilium concinnaverat, hoc animo, ut in Constantiensi Concilio publice proponeret ac recitaret, si indulgeretur. Quæ sunt, *De sufficientia Legis Christi ad regendam Ecclesiam: De fidei suæ elucidatione: De pace.*

Seposuimus porro libellos ejus complusculos, in ipso Constantiensi Concilio vel ante vincula vel in carcere exaratos. Qui sunt: *Narratio ipsius Husfi de suo negotio, Constantiæ scripta: De Sangvine Christi sub specie vini à laicis sumendo*, cum à Bohemis ea de re consultus esset, postquam Jacobellus Pragæ hoc aggressus erat: *De decem præceptis: De oratione Dominica: De peccato mortali: De Matrimonio: De cognitione & dilectione Dei: De tribus hostibus hominis & septem peccatis mortalibus: De penitentia: De sacramento corporis & sanguinis dominici.*

Nec attigimus cumulum haud parvum *epistolarum Husfi, nec Bohemorum, & Constantiensis Concilii*, quæ privatim ac publice de Husso tunc scriptæ. Ut & *Narrationem historicam auctoris Bohemi*, in Concilio præsentis, *de supplicio Husfi.*

Majori jure diffimulavimus omnes antiquos *vite Husfice scriptores*, aptiusq; recentiores, *Crispinum, Pantaleonem, Theobaldum, Horzovitium*, aliosque.

Unum duntaxat idque perexiguum dedimus *Parte I. de Constantiensibus Husfi rebus monumentum, In supplicium Husfi orationem Jacobi, Laudensis Episcopi*, viri alias cordati, & ad emendatiorem Ecclesiæ formam impensè adspirantis, ut vel ex oratione, ante Pontificis Martini V. electionem publice in Concilio habita, Tomo I. recensita, est manifestum. Longe vero luculentiorum ex MSCtis antiquis & genuinis dedimus illum Sermonem, quam recensuerunt alii.

Ceterum, quod omnes propemodum res Husfiticæ ab hoc Tomo consulto excluderentur, causa fuit, cur & alia monumenta, vel proxime ante Concilium vel in eodem à Theologis Husso opposita, quæ ex MSCris Codicibus antiquissimis hausimus, retineremus, in aliud reservanda tempus. In his sunt: *Mauritii de Praga*, Theologi Pragensis, opusculum contra impediētes *Wenceslaum Tiem*, quoad prædicationem cruciatæ *Johannis 23*. Ut & *Stephani de Palez*, Pragensis Theologi, acerrimi aduersarii Hussi, *Anti-Hussus*, opus admodum prolixum.

Husfitis verò quæ proxime à fine Concilii magnis voluminibus multo apparatu opposuerunt idem *Stephanus de Palez*, *Johannes Hoffman*, Theologus Lipsiensis, *Oswaldus Reinlein*, Theologus Viennensis, aliique plures, absque omni collectionis præsentis injuria in alios recondidimus usus.

Nummos denique varios, in *Hussi supplicium* illa tempestate à Bohemis cusos aut fusos, quos ex pluribus Principum cimeliis pulchre delineatos nacti sumus, pari cum superioribus fortuna, eadem de causa, hoc Tomo non expressimus.

De JOHANNIS PARVI, Galli, Theologi & Confiliarii Burgundi, rebus Constantiensibus.

Tenacissima succedit, & ob potentiam illorum ad quos pertinebat, armata & aculeata fidei causa, in Constantiensi Concilio magno studio, nec pari semper, ob artes & insidias, successu tractata, *De jure subditorum in Principes aut Reges tyrannos, deque immunitate Principum ab injuriis subditorum aut Vasallorum*. In Gallia primum, haud longe ante Constantiense Concilium, circa A. 1407. hæc quæstio fuit nata. Postquam enim *Ludovicus Dux Aurelianensis*, Regis Galliæ *Caroli VI*. frater, per subornatos ministros à *Johanne Duce Burgundiæ* Parisiis erat confosus, vindictaque cædis à Rege & peteretur & formaretur: Ad sui facinoris defensionem admissus tandem Dux Burgundiæ Oratorem invenit, argutum suæ causæ futurum advocatum, Theologiæ Doctorem ac Confiliarium suum, *Jean Petit*, *Johannem Parvum*.

Hic igitur, causæ Burgundi patrocinaturus, *Justificationem Ducis Burgundiæ*, heri sui, conscripsit ac publicavit, qua facinus Burgundi, justum, imò laude dignum, ac præmiis à Rege afficiendum esse, fuisse probare annisus est.

Quod *Johannis Parvi* opus ansam mox multis & gravissimis dedit in Gallia litibus, variisque in sanctas Principum personas injuriosis opinionibus, quasi subditorum hoc jus esset in Principes subditis molestos, illos quovis modo è vita tollendi. Quod ergo in his motibus periculosis autor operis fati fungeretur, constitutum tandem à Rege, *Nationali Gallico Concilio* quæstio isthæc *Johannis Parvi* examinaretur atque condemnaretur. Quod & factum.

Proximo itaque anno ante Constantiense Concilii universalis initium, sub finem anni 1413. Parisiis *Synodus Nationalis* hujus rei causa co-acta

acta. In qua, post multas consultationes ac frequentes sessiones, damnata tandem *autoritati Principum inimica Johannis Parvi doctrina*, in justificatione istac Burgundi prodita aut suggesta.

Cum autem interea *Constantiæ* confluerent magnates universi orbis Christiani, ad omnes dubias res sacras componendas, consultum Regi Galliæ visum, hanc in Nationali Synodo damnatam causam *Constantiam* quoque per Legatos *ad Concilium ablegandi*, ubi denuo & curatius examinata solennius tanquam fidei Christianæ adversa damnaretur. Quæ admodum etiam post multa colloquia & congressus, *publica ejus condemnatio*, Cæsare Sigismundo gloriosissimo affectu urgente, prodit. Quamquam per varias insidias Burgundionum eo res dein redacta, ut loco roborandæ ac prosequendæ condemnationis, novæ suscitarentur de isthac re inter Patres Concilii disputationes, prolixæ, intricatæ ac tædiosæ, quæ ne cum novo quidem Pontifice Martino V. electo finem invenire poterant, qui condemnationem vel repetere vel confirmare dubitans, rem decidere detrectavit, rupto Concilio, molestissimoque eodem negotio suspeso. Quod bonorum querelas à fine Concilii extorsit ac cumulavit.

Arduæ illæ *res Constantienses, pro autoritate Principum facientes*, per aliquot Actorum volumina diffusæ, Husiticam causam *hoc Tomo III.* excipere debuissent. Ast nimia rerum istarum moles, separatim constitutura Tomum, brevibus hujus Tomi cancellis includi noluit. Præterea lubrica hominum vita, facili impulsu ruitura, aliorum exempla objecit, qui vastis nimis operibus edendis occupati inter chartas expirarunt, imperfectis rebus omnibus cum dolore aliorum relictis. Ne igitur & in hac, non adeo licet vasta, tædiosa tamen, difficili ac satis longa collectione & recensione vetustissimarum ac reconditarum rerum idem nobis contingeret, ut reliquis rebus Concilii non confectis filam fato interrumperetur, præstare creditum, peculiarem hanc rerum molem ab hoc Tomo sejungere aliisque satis concedere.

Ut tamen non plane ignoret lector, *autoritatem Principum salvam* semper cupiens, quæ sint præcipua argumenta, paucis ea prælibare juvabit.

PARS I.

Præmissâ historica Narratione cædis, à Duce Burgundiæ in Duce Aurelianensi perpetrata unâ cum brevi argumento justificationis Burgundi ex scriptoribus coætaneis: In fronte operis comparet ipsum monumentum adeo decantatum: Nempe

Johannis Parvi, Theologi Parisiensis & Consilarii Burgundi, liber controversus, in Nationali Synodo Gallica & Universalis Concilio Constantiensi diu multumque lectus & examinatus, nempe *Justificatio Ducis Burgundiæ. Gallice & Latine.*

PARS II.

Acta in Concilio Nationali Gallicano de libro & doctrina Johan. Parvi. Quæ omnia mox in Constantiensi Concilio Patribus publicè oblata & sententiæ Judiciali sunt exposita.

Concilii Nationalis Gallici, Parisiis congregati, Prima Sessio A. 1413. d. 30. Nov. In qua *Regis mandatum* Gallico idiomate prælectum. U. Tom. III.

nà cum *tribus publicis instrumentis*, illam causam jam ante coram Rege & Universitate *Parisiensi* tractatam attingentibus. Quibus & contenti pauci *articuli*, ex *Johannis Parvi libro deprompti*, in controversiam vocati, jam ante examinati ac refutati. Præterea *codicillus* prælectus, comprehendens varios & permultos alios *Petitianos articulos*, cum refutatione eorum. Quibus junctæ *xxx. Doctorum & eruditorum virorum* in Synodo præsentium *consilia, vota ac sententia*. Unde nata *Conclusio*: Recte jam ante, ut supra in prælectis libellis ac instrumentis erat commemoratum, à *Parisiensi Academia* reprobatas esse assertiones *Johannis Parvi*, & ulterius ad judicalem condemnationem posse procedi.

Secunda Sessio A. 1413. d. 4. Dec. Consulti assessores Synodi per Episcopum *Parisiensem*, de modo ad condemnationem dictarum Assertionum progrediendi. Recensitaque longa serie vota ac *suffragia Assessorum*. Unde nata *Judicum conclusio*, libellos aut *codicillos superiores*, quibus assertiones cum refutationibus *Parisiensi* additæ, ablegandos esse ad singulos *Theologos*, ad privatum examen. Quod & dein factum.

Sessio III. A. 1413. d. 19. Dec. Rogati inter alia *Assessores* qui conscripta sua privatim *judicia & censuras* de perlectis illis chartis communicarent ac exhiberent. Expressa *Schedula*, omnibus antea ex decreto superiori ad examinandas res illas missa. Exhibitæ quorundam *Episcoporum & Abbatum scripta deliberationes aut censura*, satis prolixæ. Alii diebus sequentibus hoc mense dederunt. Aliorum *judicia* ad *Judices* sunt ablegata, magno numero, eaque in confesso semper prælecta & publicata.

Sessio IV. solennis 1414. d. 5. Jan. In qua votorum superiorum summâ repetitâ, & consensu de *reprobandis assertionibus* illis publicato; Ulterius disquisitum est de modo porro procedendi. In primis an deputandi aliqui, qui *inquirerent in scripta Jo. Parvi, num revera in illis habeantur ista dubia?* Et an *Duci Burgundiæ* per legatum Synodi *suffragia & conclusiones* aperire oporteret, ad contumelias declinandas? Collectisque *suffragiis inquisitionis Deputati* definiti.

Sessio V. A. 1414. d. 8. Jan. Deputatis inquirendi negotium commissum, constitutusque legatus ad *Burgundiæ Ducem*. Tenor *Instructionis* datæ legato isti.

Sessio VI. A. 1414. d. 12. Jan. *Inquisitionis Commissarii* ad referendum vocati. Ast *dilatione publice petita* alius illis dies dictus.

Sessio VII. A. 1414. d. 15. Jan. Die ad referendum statuto, nullo autem *Commissariorum illorum* adhuc comparente, decretum, illos per *schedulas* esse citandos ad certum diem. Tenor decreti illis missi.

Sessio VIII. A. 1414. die 19. Jan. *Relatio Commissariorum* audita, & de charta ab aliquibus prælecta sua cujusque sententia.

Sessio IX. A. 1414. die 20. Jan. *Auditi ordine alii Commissarii*, productis in charta sententiis.

Sessio X. A. 1414. d. 22. Jan. *Iterum alii Commissarii* auditi.

Sessio XI. A. 1414. d. 23. Jan. *Continuatus inquisitionis illius labor*, horis ante & pomeridianis.

Sessio XII. A. 1414. d. 24. Jan. Porro in isto negotio sunt progressi.

Sessio XIII. A. 1414. d. 26. Jan. *Inquisitionis negotium* continuatum, recensentibus aliis de charta & sua *judicia*. Sessio

Sessio XIV. A. 1414. d. 27. Jan. Alii deputati quid sentirent edixerunt.

Sessio XV. A. 1414. d. 29. Jan. Alii suam mentem exposuerunt.

Sessio XVI. A. 1414. d. 30. ultima Ianuar. Iterum alii.

Sessio XVII. A. 1414. d. 1. Febr. Deliberatum de rebus in publica Sessio-
ne proxime proponendis.

Sessio XVIII. A. 1414. d. 3. Febr. Proposita nova ex relatione Deputa-
torum schedula de rebus Parvi.

Sessio XIX. A. 1414. d. 6. Febr. De illa schedula disputatum.

Sessio XX. A. 1414. d. 7. Febr. Publicata isthæc sæpius emendata Depu-
tatorum schedula. Decretumque, omnibus Theologis per schedulas istam
Deputatorum sententiam esse denunciandam, audiendumque, quid por-
ro agendum. Tenor schedularum ablegatarum. Nomina illorum, qui
schedulas acceperunt.

Sessio XXI. A. 1414. d. 12. Febr. Publicata epistola Regis Caroli VI. ad
Episcopum Parisiensem, de rebus præsentibus. Secuta suffragia illorum, qui
schedulas acceperunt.

Sessio XXII. eodem die post meridiem. Alii plures, schedulas nacti,
suam exposuerunt mentem.

Sessio XXIII. A. 1414. die 15. Febr. Alii & suam.

Sessio XXIV. A. 1414. d. 17. Febr. Iterum alii.

Sessio XXV. A. 1414. d. 18. Febr. Et alii.

Sessio XXVI. eodem die post meridiem. Denuo alii.

Sessio XXVII. A. 1414. d. 19. Febr. Porro alii.

Post hæc missæ schedulæ ad clerum Parisiis existentem, quibus sen-
tentia aperienda denunciata.

Sessio XXVIII. A. 1414. d. 23. Febr. Oratione solenni præmissa, totus
processus superior recensitus. De hinc à Judicibus sententia publicata,
Formula condemnationis dictarum assertionum.

Executio condemnationis Propositionis Johannis Parvi, quando A.
1414. d. 25. Febr. die Dominica, præmissis sermone sacro, palam est com-
busta, præsentibus ingenti hominum, Prælatorum aliorumque numero.

Epistola Judicum ad Episcopum Meldensem, qua acta superiora de-
nunciarunt, A. 1414. d. 12. Martii.

Epistola aut Diploma Regis publicum, editum A. 1414. d. 17. Martii, ad
omnes regni sui Prælatos, de cremandis Johannis Parvi Propositionibus.

Epistola s. Edictum Academiæ Parisiensis publicum, de cremandis u-
bicunque Propositionibus istis damnatis, A. 1414. die 18. Martii.

Mandatum Regis, quod publicetur condemnatio Propositionis Johan-
nis Parvi, de Justificatione Ducis Burgundiæ super morte Ducis Aurelia-
nensis, A. 1414. d. 4. Junii.

Oratio Parisiis A. 1414. d. 4. Decemb. coram Rege & Magnatibus in re-
gia curia habita ab universitate Parisiensi pro condemnatione sententiæ
Jo. Parvi.

Edictum Regis, quo condemnata Propositio Jo. Parvi. A. 1414. d. 27. Dec.

PARS III.

Acta in Concilio Constantiensi de libro & sententia Johannis Parvi.

Epistola Regis Gallorum, Caroli VI. ad Concilium Constantiense, qua Rex illud rogat, velit condemnare Propositionem illam Johannis Parvi. A. 1414. d. 27. Dec.

Acta A. 1415. d. 9. Jan. Parisiis coram Rege in Senatu, nomine Academiae Parisiensis, pro maturanda legatione Regis ad Concilium Constantiense, ad res fidei controversas ibidem tractandas, causam nempe Johannis Parvi componendam.

Longa Propositio Gallici Legati Gersonis in Concilio Const. de doctrina Joh. Parvi Constantiæ damnanda, contenta in prima Gersonis Oratione ad Concilium, nomine legationis suæ habita A. 1415. Vigil. Domin. Ramis Palmarum, quæ incipit: *Ambulate.*

Novem Assertiones Johannis Parvi, in Const. Concilio ad judicialiter condemnandum propositæ.

Quatuor Propositiones, de jure Episcoporum errores in rebus sacris notandi & damnandi.

Declaratio primæ assertionis Joh. Parvi, quis tyrannus dici possit &c.

Veritas, quod impediens in Concilio condemnationem assertionum Joh. Parvi, sit hæreticus.

Oratio Gersonis ad Concilium, quod Assertiones Joh. Parvi *judicio fidei* sint condemnandæ, cujus initium, *Æstimo me beatum.*

Anonymi proluxa Oratio ad Concilium, ejusdem argumenti.

Schedula circa declarationem falsitatis primæ assertionis Joh. Parvi.

Alia Oratio Gersonis coram Concilio, pro maturanda illa condemnatione *judicio fidei.* Cujus initium, *Oportet hæreses esse.*

Tres Conclusiones, quod Assertiones Joh. Parvi *judicio fidei* sint reprobandæ.

Propositio, pro declaranda rationabilitate condemnationis primæ Assertionis Joh. Parvi aliarumque.

Forma condemnationis, factæ in Concilio Generali Const. Sabbati 6. Julii A. 1415. De prima propositione Joh. Parvi.

Responsio ad objecta, sumpta ex quibusdam legibus & glossis, quæ videantur assertioni primæ Joh. Parvi favere.

Episcopi *Atrebatensis* longa Declaratio, in publico sessionis loco facta, quod novem Assertiones Joh. Parvi non sint *judicio fidei* reprobandæ.

Sententiæ & opiniones aliorum *quinquaginta Theologorum*, quas sub juramento in Constantiensi Concilio de novem assertionibus Joh. Parvi coram Iudicibus, nec exiguis plerique opusculis, ediderunt, pro sententiâ negativa, quod *judicio fidei* non sint reprobandæ.

Petri de Alliaco Cardinalis *Cameracensis* judicium publicum, pro sententiâ affirmativa, quod *judicio fidei* sint reprobandæ.

Demonstrationes aliorum *sedecim Theologorum* satis proluxæ, pro sententiâ affirmativa, quod *judicio fidei* sint condemnandæ.

Johannis de Falkenberg Theologi opusculum, sententiæ ac *judicio* Petri de Alliaco Cardinalis Cam. in Const. Concilio oppositum, pro vindicanda assertionem Joh. Parvi.

Ejusdem Joh. de Falkenberg alius opusculum, Gersonis demonstrationi & rationibus in Const. Concilio oppositum, pro tuenda assertionem Joh. Parvi.

Ejusdem Joh. de Falkenberg, tertius libellus, in Const. Concilio oppositus certis propositionibus publice exhibitis in causa Joh. Parvi.

Gerfonis publica Oratio, in Const. Concilio habita, qua contumelias & injurias illorum declinat, qui causam Joh. Parvi defensuri, injurii sint in Regem Gallia. Ut sit *Apologia pro Rege Carolo VI.* qui causam Joh. Parvi condemnauerat.

Quærelæ *Gerfonis* frequenter repetitæ in Const. Concilio publicis coram Concilio Orationibus, de artibus pro impedienda judiciali condemnatione assertionum Joh. Parvi, adhibitis.

Protestatio *Gerfonis* querula sub finem Concilii edita, quod Joh. Falkenbergii libellus, quo in causa Polonorum sententiam Joh. Parvi adstruxerat, in Constantiensi Concilio per Martinum V. pro Polonorum desiderio non esset damnatus.

Ejusdem Dialogus Apologeticus, De fati controversiæ Joh. Parvi in Constantiensi Concilio.

Præcipua hæc sunt argumenta rerum arduarum, quæ in Constantiensi Concilio in negotio Joh. Parvi ultra triennium magna contentione, frequentissimisque nec parvis libris ea de re proditis, eruditorum manibus sunt versatæ. Ceterum ex præclaris *Codicibus MSCtis* pleraq; hausta, aliis, ut supra monitum, servamus usibus: Ne nimia rerum moles, uno hoc opere cumulata, vel legentes terreret, vel & recensentem labore frangeret aut opprimeret. Dentur etiam sua cuique rei tempora, sua intervalla, suæ respirationes.

De Pauli Voladimiri, Poloni, *rebus Constantiensibus.*

Tertium fidei argumentum, mox in Concilii exordio tractari cœptum, de fide Christiana armis propaganda, negotium dedit regio Polonorum Legato, Paulo Voladimiri, viro erudito & cordato, qui, Polonos adversus Prutenorum Cruciferorumque injurias defensurus, *diversis opusculis* demonstrare fategit, *Christianam fidem armis propagare nefas, religionisque pretextu terras infidelium invadere, irreligiosum nec Christianæ indolis esse.*

Edidit autem hic in Constantiensi Concilio inter alia *Tractatum de Potestate Papæ & Imperatoris respectu infidelium.* Quem & in Concilio A. 1415. d. 5. Julii *Germanicæ nationi* obtulit. Ceterum hoc opus nostros hæcenus fugit oculos, etsi non desperemus, ejus nos aliquando compotes futuros.

Scrispsit Constantiæ de eodem argumento *aliud libellum*, quem nacti dedimus, uti par erat, *Parte II. Demonstrationem, infideles armis ad Christianam fidem non esse convertendos: nec eorum bona invadenda aut illo nomine occupanda.*

Neque verò nudum sistere peregrinum decuit librum. Quapropter ex historia repeti debuit *questionis religiose occasio*, ea qua licuit brevitate. Quo fine ex *MSCtis diplomata* quædam Regis Poloniæ Ladislai, & Witoldi magni Ducis Lituaniæ, qui tunc primum ad Christianam fidem erant conversi, opusculo præmisimus.

De

De Brigittæ, Svecanæ,
Hieronymi Pragensis, Grabonis Germani, Cisterciensium
aliorumque Monachorum
rebus Constantiensibus.

Posthæc ordo rerum in Concilio gestarum superioribus subjungere jussit *Parte III.* controversiam in Concilio ventilatam De *revelationibus ac visionibus, Brigitticis* pariter ac aliis, illa ætate frequenter jactatis. Cum enim *Brigitta* esset regio Svecico sanguine creta, quod *Johannes Messenius, Sueo, in Theatro nobilitatis Suecanæ, Holmæ Suecorum A. 1616. in fol. edito, Tabulis XLI. & XLII.* demonstravit, matrimonio juncta magno Consiliario regio *Ulphoni Gudmaro*, qui obiit A. 1344. illius devotio, pietas, & divinarum revelationum, inspirationum ac visionum studium, ingentem meruit admirationē. Tantoq; delicatior visa hæc religiositas, quanto in celsiori feminei sexus fastigio, regii sanguinis gloria, conspiciebatur. Postquam autem ab obitu à Papa Romæ *inter sanctas* esset *relata*, indignantibus licet bonis ac eruditis viris, inter quos *Henricus de Hasfia in suo Consilio Pacis, c. 18.* ut videre est supra *Tomo II. Parte I. f. 65.* In Constantiensi postea Concilio à Johanne 23. adhuc florente, etsi nutante, quæ sita à Suecis solennis *ejus & nova canonisatio.* Quam *Acta Concilii Tomo IV.* delineabunt. Ceterum etsi Johannes 23. facilis esset & indulgentissimus in hac re, non defuere tamen iterum viri eruditi in Concilio, qui hanc indulgentiam, tam prompte divas creandi, taxarent, *deque revelationibus ac visionibus* disputarent, eas in sexu præcipue sequiori non facile approbandas esse, rati. Qua occasione *Gerson*, magnæ in Concilio ex eruditione & legatione regia autoritatis vir, eruditum & concinnum edidit in Concilio opusculum *De probatione spirituum.* Quo non solum prudenter de venditatis visionibus judicavit, sed & sagax & cautum quarumlibet novarum visionum examen delineavit. Tametsi verò *Serenissimus hujus Operis Conditor, DUX RUDOLPHUS AUGUSTUS,* ante aliquot annos publici boni causa hoc Gersonianum opusculum resuscitari, imo & *in Germanicam dialectum* ob insignem suum usum transfundi curaverit: Opusculi tamen pretium, judicii in illo vis ac consiliorum gravitas, non admisit ab hac excludere digestionem. Maxime quod ex *Augustissima Casarea Bibliotheca Vindobonensi* nitidum & curatum nacti essemus *Codicem MSCrum.*

Successit *Parte IV. Gersonis judicium, Constantiæ latum, de Protestatione & revocatione in rebus fidei,* pro eluenda hæreseos nota. Quod enim in causis religiosis in Concilio tractandis, hoc ageretur, ut suspecti ad palinodiam ducerentur, in multis causis contigit, ut in litem vocati vel *protestarentur*, se nihil dicere velle quod à fide vera esset alienum, vel & pristinam suam doctrinam *abjurarent.* Protestati *Hussus, & Johannis Parvi* sectatores, ipseque Pontifex *Benedictus XIII.* aliique. Sententiam abjurarunt aut revocarunt *Hieronymus Pragensis, Grabon, cæteriq; plures.* Hac itaque occasione disputatum in Concilio *de virtute, valore moribusque protestandi aut revocandi in causis fidei. Deque suspitione hæreseos*

servanda, vel & abjicienda. Quamvis autem non omnino ignotum esset Gersonianum hoc iudicium, integritas tamen historiae, & nexus factorum in Concilio, perexiguam libellum dissimulare vetuit.

Excepit hanc litem *Parte V.* causa *Hieronymi Pragensis.* Hujus in Concilio ante rogum acta, vel ex historia vel ex *Tomo IV. obviis concilii decretis* constabunt. Dedimus hic duntaxat *ideam* ultimi de eo iudicii ac supplicii *Constantiensis*, gemino Oratore, *Iacobo Episcopo Laudensi, & Poggo Florentino*, lineas ducente. Misimus autem *Geminam Narrationem* aliam prolixam *de fati Hieronymi Constantiensibus*, à spectatoribus quibusdam in Concilio praesentibus, tunc temporis consignatas, alibi obvias. Nec huc accivimus notum *sermonem*, in Bethlehem Pragæ illo tempore habitum *de Husi & Hieronymi busto.*

Dein accersere contigit *Parte VI. ex MSC. Caesareo Vindobonensi, Petri de Alliaco, Cardinalis Cameracensis*, luculentum monumentum, *De erroribus Calendarii Ecclesiastici per Concilium emendandis.* Quamvis verò in Concilio Romano A. 1412. à laudato Cardinale hoc negotium esset tractatum apud Papam Johannem 23. Dilata tamen ejus decisio usque ad finem diffidorum inter tres Pontifices tunc grassantium. Postquam ergo in Constantiensi Concilio tres illi Pontifices sede erant moti, causam hanc Ecclesiasticam in lucem revocavit idem Cardinalis, rebus, in Romano Concilio gestis repetitis ac publice recensitis. Ast finem aut fructum nec in hoc Concilio vidit Cardinalis. Ut adeo in Concilio Basileensi idem negotium resuscitandum esset per Cardinalem Cusanum, pari fortuna. Juvat interim observasse conatus & studia magnatum in nostro etiam Concilio, licet interdum suo frustrarentur eventu. Nil derogat virtuti anceps eventus.

Parte VII. congeessimus iudicia Doctorum Constantiensium de *cruenta illius temporis devotione Flagellatorum vel Crucifratrum.* Cui sanguinolentæ religioni mitigandæ moderata consilia aut mitia remedia quaesiverunt Viri in Concilio prudentes.

Alia lis fuit *Parte VIII.* commemorata, quam in Concilio movit Monachus Dominicanus, *Matthæus Grabon, De religione præter Monachatum salutari nulla.* Quod autem intelligerent viri Christiani & sapientes, nimium extolli Monachatum, & deprimi vitam Christianorum civilem, obviam huic jactantiæ eundem rati, *religionem veram ipsum esse Christianismum* demonstrarunt, qui extra omnem Monachatum optime possit, vel aptius longe consistere. Quare ad palinodiam hic deductus, tacere porro jussus, salva relicta Christianismi integritate.

Suscepta semel materia Monachatus, in Constantiensi Concilio tractata, pergendum in eadem judicavimus *Parte IX. X. XI.* Quibus cognata Monachalis quaestio, inter Cistercienses aliosque Monachos agitata, *de jure Monachorum ac Monialium in bona privata, redditus ac possessiones,* complusculis libellis expedita.

De Wiclefi, Angli, *rebus Constantiensibus.*
Superioribus rebus confectis, restabat, *negotium* in Concilio *Wiclefiticum* enarrare. Satis autem fore credidimus, decretis de Wiclefo Conciliaribus, *Tomo IV.* componentibus, hic præmittere proxima condemnationis Constantiensis *fundamenta*, in ipso Concilio posita. Quo fine ex præclaris

antiquis MSCris haustos *duos* dedimus haud exiguos *tractatus* Constantiæ paratos, quibus decantati jam ante Concilium *XLV. articuli Wiclefo tributi* per Theologos Constantienses fufe examinati ac reprobati. Stitimus *geminam* illam *cenfuram*, à *Constantiensibus Theologis profectam*, *Parte XII. & XIII.*

Nullum nobis fuit relictum jus, vel ex diferto DUCIS SERENISSIMI mandato, vel ex historicae relationis innocentia, justaque affectuum fuga, inquirere in singula: Sive num Wiclefi ea mens fuisset, sive num curate refutata. Alius hæc merito fori esse iudicatum, cum historica hæc collectio ab intempestivæ censuræ labe omnino debeat esse immunis.

De Jacobi de Misa, s. Jacobelli, Bohemi, *rebus Constantiensibus.*

IN unum postremo cumulum *Parte XIV-- XXIII*, congefsumus *res Jacobelli*, in Concilio non minori studio & motu agitatas, quam aliæ omnes. Sparfas illas per omnes Concilii annos quod constaret, operæ pretium fore creditum, in unum illas eumque postremum convehere locum. Quo rectius tota negotii & controversiæ posset observari series. Concernit autem *Controversia* hæc *Constantiensis* doctrinam à *Jacobello s. Jacobo de Misa* sub Constantiensi Concilio Pragæ suscitatum, *De communionem plebis sub utraque ut appellant specie, sive, de usu calicis.*

Bobemum fuisse hunc Jacobellum vel Jacobum, natum ex oppido *Misa*, in flumine *Misa*, in districtu aut circulo Pilsenensi sito, *Aeneæ* etiam *Sylvio in Hist. Bob. c. 1.* memorato, non solum apertum nomen, sed & ex antiquissimo Codice MSCto *Cæsareo Vindobonensi* alterum cognomen nunciat, *ab eodem oppido* desumptum, quod non solum à flumine alluente *Misa*, sed & proprio nomine *Strziebro* appellatum. Hinc dictus *Jacobus de Misa*, aliàs *de Strziebro*. Ut non sit opus Bohemiæ eum multis vindicare, in re manifesta. Cum verò alii *Misam*, oppidum & flumen, *Misnam* etiam vocitasse legantur, lubrica suspicio inde nata de oppido *Misena vel Misna* Germaniæ, cui natales debuerit.

Bobemus hicce *Jacobus*, circa Annum 1414. in Constantiensis Concilii exordio, in *Urbe Pragensi*, ab eruditione & eloquentia clarus *Pastor*, in *æde S. Michaelis* Ecclesiastico functus officio, *Hussi* partes cum aliis sectatus est. Sensitque non solum motus *Hussi* & *Hieronimi Pragensis* in Bohemia, sed & abeuntes ad Constantiense Concilium vidit. Absentibus illis, non solum strenue profecutus est, quod *Hussus* agere orsus erat, sed & nova plane molitus. *Hussus* namque Constantiæ hærente, subito quæstionem *De Communionem populi Christiani sub utraque specie* in cathedra Academica & in suggestu suo movit.

Videri quidem possent *Hussi* hæc fuisse semina, quæ illo absente succrevissent, inque illam segetem mature adolevissent. Verum, *ab Hussu non profectam* hanc esse rem, universa illius seculi docet historia. Nec enim miratus solum *Hus*, dum, Constantiæ degens, hoc *Jacobelli* facinus inaudivit, sed & juxta quosdam primum haud obscure indignatus. Donec tandem à Bohemis per literas quæsitus, calculum adjecit, argumentis roboravit, ac *Jacobellum* non impedire jussit.

Aeneas Sylvius in *Historia Bohemica* c. 35. *Jacobum de Misa* anam natum esse refert à *Petro Drasensi*, qui *Jacobello Pastori Pragenfi*, familiari suo, suggererit novum hunc ritum, argumentis ex scriptura & scriptis Patrum petitis. *Aeneam* audivisse juvabit, qui postquam de *Hussi* doctrina differuerat, addit, ut in antiquissimo codice legimus: *Nondum error de sacramento altaris irreperat. Sed attulit novam pestem Petrus Drasensis, id oppidum Misnae super situm. Qui cum aliis theutonibus paulo ante Bobemiam reliquerat. Cognitus inter suos, quia Valdensi lepra infectus esset, patria pulsus, velut hereticorum asylum Pragam repetiit, puerorumque docendorum curam accepit. Apud Ecclesiam S. Michaelis per id temporis populum predicando instruebat Jacobellus Misnensis, literarum doctrina & morum praestantia juxta clarus. Petrus hunc aggressus, mirari se ait, doctum & sanctum virum, qui divina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertisse communionis Eucharistiae, qui jam pridem Ecclesiam pessundasset. In qua sub una tantum specie dominicum corpus populo ministratur. Cum apud Johannem Evangelistam & Apostolum Christo dilectissimum, sub duplici specie panis vini que sumi jubeatur, dicente apud eum Salvatore: Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis. Commotus his Jacobellus, cum perquisitis vetustis sanctorum doctorum codicibus, Dionysii praesertim & Cypriani, communionem calicis laudatam invenisset, prohibitus apud sacellum Archangeli Michaelis predicare, in templo majore S. Martini cathedram sortitus, publice commovere populum cepit, ne deinceps communionem calicis sine qua salvari nemo posset, quoquo pacto negligenter. Huic omnes heretici consenserunt, haud modica gestientes letitia, quod articulum invenissent, in Evangelica lege fundatum, per quem Romanae sedis vel ignorantia vel nequitia argui posset. Haec Aeneas, cujus verbis dein usus & Nauclerus.*

Aeneae vestigia legere visus *Jacobus Piccolomineus*, Cardinalis Papiensis, *Commentariorum* libro VI. *Nondum*, inquit, *de Sacramento altaris error irreperat. Sed attulit novam pestem Petrus ab Drasensi oppido Misnae, ex his unus, qui paulo ante cum Theutonibus Praga exceperant. Is enim pro Wiclefitano inter suos cognitos, proindeque à civibus pulsus, Pragam repetiit, commune ac tutum hereticorum asylum. Mox etiam ad tollendam inopiam literarium puerorum ludum instituit. Habebat eodem tempore predicandi opus in eade Michaelis Archangeli Iacobellus quidam, doctrina & religione inter fideles celebris, eoque in opere assiduus. Hunc aliquando Petrus solus adortus, mirari se agebat, doctum & sanctum virum, cui sacri codices quotidie essent in manu, quique plebem instruendam cepisset, non advertisset inveteratum in communicando errorem quo tam diu laborasset Ecclesia. In ea enim sub panis tantum specie ministrari populis sacramentum, cum apud Johannem Evangelistam, mysteriorum Dei revelatorem, sub vini quoque specie assumendum monstratur, dicente illo: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis! His atque aliis persuasus Iacobellus, perquisitis sanctorum codicibus, Dionysii praesertim ac Cypriani, cum laudatam apud eos communionem calicis invenisset, non modo ipse monitori Petro assensit, sed ut idem sentirent ceteri, publice suadebat. Quam ob causam ab*

rektoribus prohibitus est illic predicare. Sed ille ad majorem Ecclesiam convolans, ibique pestilenti liberam orationi cathedram nactus, populum monebat, ne deinceps communionem calicis, sine qua salus esse non posset, negligenter: Accipere illam ipsum inducerent animum, & ministrari à sacerdotibus postularent. Huic hæretici illico omnes assensere, lætitia affecti, quod autoritas tandem una suorum dogmatum esset inventa, & fundamentam Evangelicæ legis habens, & inscitiam Romanæ sedis convincens.

Ab Ænea Sylvio ostensum fontem, Petrum nempe quendam, unde hauserit doctrinam suam de calice Domini Jacobellus, monstrat & Dubravius, Hist. Bob. f. 23. Husso & Hieronymo absentibus (Constantiæ in Concilio existentibus) nihilominus discipuli eorum disciplinam quam receperant arcte tenebant, accurateque illam apud Pragenses defendebant, quotidie novi aliquid de suo adjicientes. Tandem Petrus quidam Misnensis, quasi magnum quiddam & abstrusum, ac non lippis notum & tonsoribus, invenisset, gestiens, ad Jacobellum popularem suum, qui Praga ad S. Michaeleni Evangelium annunciabat, accessit, eique verba Johannis Evangelistæ ex Cap. 6. descripta prælegit, quæ sic se habent: Nisi ederitis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Videsne, inquiens, quanto in errore versetur nunc Ecclesia, quæ alteram eucharistiæ partem, sine qua vita non est, plebi adimat. Cum nugator ille potius tota erraret via, qui verba illa Domini de sacramento altaris, quod in ultima demum cæna institutum fuit, interpretatus sit, veritate aliter se habente. De se namque ipse Dominus apud Iohannem loquitur, deque verbo suo quod caro factum est, datque vitam omnibus in se credentibus. Sed in tanta errorum caligine, qui late diffundebantur, facile erat, ut stellæ erraticæ iter suis ostenderent devium. Nam si rectam institissent viam, nunquam illis Hus è carcere rescripsisset, illos tandem reperisse poculum, quod sibi mortem acceleraret. Iam enim de capite in Concilio decernebatur, & inter alia, quæ ei objiciebantur, quo celerius damnaretur, hic etiam articulus de calice eum prægravabat, quasi illo autore propinatus. Sed & ille Theologus Germanus vaticinari visus, qui Iacobello hujus potius (potum) primo exprobravit: Non tu, inquiens, calicem salutis, sed cyathum furoris & poculum ruinæ Bobemis suppeditasti, ut illo hausto furiant, vomant, insaniant, & mutuis ad extremum præliis inter se dimicent. Quod paulo post ita contigit. Vetante enim Concilio Bobemis usum calicis, deinde etiam execrante eos, qui adversus vetita ire auderent, tantum absuit, ut incepto abstinerent, ut pro irritamento potius concilii decreta habuerint, non solum ad institutum suum continuandum, sed etiam ad illud undecunque augendum.

Ex quorum aliorumque testimoniis haud obscurum, non ab Husso Jacobellum edoctum, nec ansam nactum, nisi à Petro quodam. Nostrum verò non est fusius inquirere, quis hic Petrus, sive Drasensis sive Trecentensis, sive Dresensis antiquis appellatus, viam Jacobo monstrans: Utrum & hic Bobemus fuerit, Jacobi conterraneus, ex oppido quodam, Misa oppido & flumini vicino, Tauschkow ob der Miss, oriundus, unde & Misenus vel Misnensis, pari ratione, uti Jacobellus verè Bobemus Misnensis dictus, ad Misam quippe Bohemiæ uterque natus: Unde corrupte
pro

pro *Tausensis* dictus dein sit vel lingvæ vel manus lapsu, *Trafensis* vel *Tresensis*, quod mihi fit verosimile: An vero *Petrus*, ex Bohemiæ vicino *Marchionatu Misniæ*, oppidoq; *Dresda*, natales duxerit, gente Germanus, quod *Jacobus Thomafius*, inclytus olim *Academiæ Lipsiensis Professor*, in *Dissertatione historica de Petro Dresdensi*, adstruere annifus, Germaniæ eum vindicaturus. Mirari interim subit, qui factum, quod *Dubravius* aliiq; rerum Bohemicarum periti, *Jacobellum* appellent *popularem Petri Misnensis*. Vel ergo immemores hi fuerint, *Jacobellum è Misa Bobemiæ* natum: Ut crederent, & hunc *Jacobellum Germanum, Misnensem*, fuisse, qui tamen extra dubium *Bobemiæ ortum debet*: Vel persuasi hi fuisse videbuntur, *utrumque non Germanum sed Bobemum* extitisse.

Admissis autem his familiaribus colloquiis inter *Petrum & Jacobellum*, anfa quidem privatim data fuerit per *Petrum Jacobo*: Nihilominus *Jacobus* hic *primus* illo tempore extitit, qui in *publicam scenam* hanc proferret De *communione calicis* quæstionem.

Neque verò inficias eundem, quod *Rockizana* in *Concilio Basileensi* monuit, ante hunc *Jacobum*, *Pastorem Pragensem*, in *eadem urbe Pragensi*, ante viginti & quinque circiter annos, idem plane negotium, ejusdem ordinis virum alium, *Ecclesiæ pariter Pragensis Pastorem, Magistrum Matthiam, Bobemum, Magistrum Parisiensem*, tentasse, plebemque ista docuisse, & ad usum calicis invitasse, imo ritum jam exercuisse. Qui tamen per magistratum *Ecclesiasticum abstractus & absterritus* manum remisit, ut omnes conatus subito expirarent. Memoria interim post tam breve tempus viginti ferme annorum apud aliquos istius facti *Pragæ* potuit superesse, modò non ipse *Matthias* adhuc fuerit in vivis. Unde forte *Petrus* iste anfam sumserit, *Jacobello*, autoritate pollenti, privatim idem suggerendi negotium. Quid si & *Matthias* ille scripta de ista quæstione reliquerit, *Petro* visa aut lecta? Siquidem A. 1410. ab *Archiepiscopo Pragensi* cum libellis quibusdam *Wiclefi, Hufsi, Milicii, Hieronymi Pragensis, M. Matthiæ* quoque *Parisiensis* scripta sunt damnata, teste *Theobaldo*.

Johannes de Polemar, cum *Rockizana* in *Basileensi Concilio* de *Communione calicis* contendens, in *responsione* sua agnoscit quidem, *Pragæ* apud *S. Nicolaum Magistrum Matthiam* pro concione populo nova de *Sacramento* quoque *cœnæ prædicasse*, aut *palinodiam* in *Synodo Pragensi* A. 1389. cecinisse, ait. In quibus tamen articulis, ut *Polemarus* eos refert, *communione calicis* clara mentio haud facta. Unde in dubio relinquit *Polemarus*, an *Matthias* calicem populo dederit, an secus. Hoc interim certum esse ait, eum *prohibitum* fuisse. Sive, inquit, *ipse inceperit hanc novitatem prædicare, sive sub utraque specie communicare, tamen sua doctrina sive practica non habuit progressum*. Adeoq; post longius temporis intervallum sub *Const. Concilio*, *primus hanc rem publice in cathedram & suggestum Pragæ produxit Jacobellus*. Qui vel eapropter à plebe pro *Christi Apostolo* habitus, ut ait *Æneas Sylvius*, in *Prefatione Bobemicæ historie*. A quo & *Jacobitæ* consortes *Bohemi* appellati, ut notavit A. 1421. in *prolixo contra Husfitas libro D. Hofman*. Patet, inquit, *errare modernos in Bobemia hereticos, videlicet Jacobitas, à quadam Jacobello dicto de Misa, ut estimo, exortos*.

Et primum hunc *Iacobum de Misa* hujus ritus refuscitati receptæque consuetudinis mutatae autorem extitisse, ab utraque contendentium parte, ab obitu etiam illius, in Concilio Basileensi, publice frequenter est pronuntiatum *Rockizana*, calicis acerrimus in Basileensi Concilio defensor, Jacobelli cum viveret discipulus, in suis Orationibus, coram Concilio habitis, sæpe hanc laudem inventionis aut renovationis Jacobello magistro suo tribuit, longam pro illo texere apologiam solitus.

Job. Polemar, in Oratione contra *Rockizanam* cum *Johan. de Ragufio* contendentem, in Concilio Bas. dicta: *Consuetudinem*, inquit, *Ecclesia per Magistrum Jacobellum, in artibus Magistrum, dicit Job. de Rakizana, cepisse corrigi. Sed sicut diligenter inquisita veritas docet, ad plenarii Concilii (Const.) confirmationem perducta, verum creditur per Jacobellum corrumpi cepisse non corrigi. Idem* in altera supra notata oratione in *Rockizanam*: *Comparationem* prosequitur (*Rockizana*) inter Doctores nostros & quendam *Jacobellum*, qui primus fuit hujus novitatis in regno Bohemæ inventor.

Pius quoque *secundus*, *Pontifex*, qui in historia sua Bohemica cum *Petro Jacobelli* meminerat, in Responsione, Legatis Bohemicae, liberum communionis sub utraque usum juxta pacta Basileensia confirmari cupientibus, data, cum de Constantiensis ac Basiliensis Concilii decretis nonnulla commemorasset, *Jacobellum* novum usus illius autorem his pinxit coloribus: *Illum damnabilem & prorsus hereticum judico, si quis asserit, talem communionem (sub utraque specie) ad salutem esse necessariam, sicut Jacobellus putavit, & qui eum secuti sunt. Magna hominis illius presumptio, vel potius temeritas, qui solus imbutus grammaticæ disciplinæ, quibus pueros instruebat, ausus est sacros Evangelii sensus attingere, & ad suum ingenium arcana filii Dei verba interpretari. Non est Grammaticorum aut Dialecticorum secreta divini codicis referare. Theologorum est & sacra pagina Professorum ista cognitio, & eorum, quibus data est scientia clavis, quæ aperit & nemo claudit, claudit, & nemo aperit. Eunuchus ille in Actibus Apostolorum, qui ex Æthiopia venerat in Jerusalem, cum legeret Esaiam, interrogatus ab Apostolo Philippo an intelligeret quæ legeret: Et quomodo, inquit, possum intelligere, nisi exponatur. At Jacobellus absq; expositione, absq; Doctore, ausus est docere, quæ non didicit, & absq; calicis bibitione salvari neminem, asseverare, propter verba Salvatoris apud Johannem dicentis: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, verborum tantum & literarum annotans sonum, mentem præteriens &c.*

Idem in Bulla contra *Georgium Poggiobratium* Anni 1463. 4. Cal. April. *Dudum*, inquit, *inclitum Bohemæ regnum, quod Christianum & fidelem populum habere consuevit, quoad hanc perniciosam Jacobelli & suorum sequacium in aliquibus partibus Hussitarum nuncupatam hereticam pravitatem, pro magna ejus parte prolapsum, ut communionem eucharistia sacramenti sub utraq; specie, vini videlicet & panis, quoad laicos & non conscientis, de necessitate fore aeterna salutis profiteatur.*

Primus itaque cum existeret *Iacobus de Misa*, qui publice profiteretur calicis communionem, rem hanc ita aggressus esse memoratur. Ante omnia *theses* hac de re conscripsit, quas more seculi in Academia Pragensi ad disputandum in cathedra proponeret, memorante *Hagecio*, aliisque. Quam primam hujus argumenti disputationem suam Academicam *positionem* ipse postea appellare & allegare solitus est.

Qua disputatione inter contentiones more usitato finitâ, cujus præcipua argumenta ab *Hagecio*, *Theobaldo*, aliisque notata: Proxime in templo *S. Michaelis plebem* publice idem docere non dubitavit. Quem secutus alius Pastor, *Sigismundus Rzepanski*, proximo die paria populo pro concione inculcare aggressus, ipsum quoque usum calicis in plebem introducere non distulit. Exclu-

Exclusus mox à sua isthac *Michaelitana Ecclesia* Jacobellus, à Marti-
nianis receptus, magnum plebis applausum, mox Magistratus, urbis, &
Academiae consensum est consecutus. Interea nec intermissum à supe-
rioribus Ecclesiasticis, illum vel monere vel terrere. Ad *Vicarium in*
spiritualibus accitus, etsi comparuit, flecti tamen nequiyit, quin tanto cum
aliis animosius perrexit. Ecclesias visitare alias, remque instruere con-
tendit. *Excommunicationis* fulmine petitus, animum non abjecit, intrepide
semper idem agens. Dum hæc agerentur, *Theologi* hunc gregatim
aggressi, si qua acie *calami* præstarent, quod interdicti fulmine effici non
poterat. Quod igitur eruditionis laudem ac eloquentiæ famam dudum
obtinuisset, pro dignitate illa molliuscule ab his, ab aliis severius excep-
tus. Dein absque longiori mora ad *Constantiense Concilium* Bohemicum
hoc novum negotium delatum, à quo majori autoritate absolveretur,
quod *Theologi* hinc inde erant orsi. Hinc diu multumque in ipso Con-
cilio hac de re consultatum, quæsitum, ac disputatum. Ut *pars Actorum*
Conciliii, nec minima, nec levissima fieret. Duravitque hoc *bellum lite-*
rarium ad finem usque Concilii. Quo finito *calami plumæque* versæ in
hastas & enses. Ut pro atro colore scriptorio, utrinque manus tingere-
rentur chartæque non magis ac capita coccineo perfunderentur san-
gvine.

A libellis ad bella postquam pro calice utrinque dimicantes essent pro-
gressi, anticipiti fortuna post varios conflictus, cum ad novum Conci-
lium Basileense cuncta instruerentur, Jacobellus tandem *A. 1429. Pragæ*
diem obiit, hoc illi posito monumento, teste Theobaldo: *A. D. 1429.*
in Vigilia Laurentii mortuus est venerabilis Vir Jacobus de Misa, Magi-
ster in artibus & S. Theologiæ Baccalaureus formatus, profundus inter-
pres scripturarum & dignæ communionis præcipuus promotor.

De cetero, SERENISSIMO DUCI, RUDOLPHO AUGU-
STO, AUGUSTÆ SAPIENTIÆ ET PIETATIS VERE
CHRISTIANÆ PRINCIPI, PACIS AC BLANDÆ TRAN-
QUILLITATIS AMANTISSIMO, visum istud Constantiensis
Conciliii negotium memoria valde dignum. Cum sacer calix, qui Chri-
sti sanguinem *pro salute animarum* fustum continere debebat, verteretur
illa ætate tristi exemplo in poculum cruoris humani, *in perniciem tot in-*
nocentium Christianorum profusi. Non sine insigni animi ægritudine
pristina hæc fata intuitus PRINCEPS OPTIMUS. Quod namque
svave *vinculum amoris ac societatis*, in calice quoque sacro à Christianis
sumpto, esse oportuerat, in funes, in catenas, in compedes, in carceres, in
vulnera, in cædes, unò nomine in odia, & animorum inter Christianos
divortia tantum non immortalia mox evasisse, impense dolet PRIN-
CEPS CHRISTIANUS.

Proinde svavis *inter Christianos & justis Deoque grati consortii amo-*
risve mutui desiderium, ardentissimaque in Deum, amoris fontem, devo-
tio, DUCEM PIUM movit, ut clementissime juberet, rem illam, sub
Constantiensi Concilio de isthoc divinæ gratiæ symbolo gestam, curate
investigare, ita, ut non duntaxat *Iacobi Misæi*, sed & *Theologorum*, rem il-
lam tunc discutientium ac reciprocis scriptis ventilantium, *antiquissimæ*
ac

ac genuina monumenta, ab utraque parte edita, ex *MSctorum reliquiis* eruerentur, eoque ut nata essent, ordine distributa ac digesta, sincere, pie, ac religiose, sine omni affectus acerbitate sifterentur.

Quæ pia DUCIS jussa sedulo & pertinaci labore exequi par fuit. Factumque felici fato, ut præcipua ab utraque parte monumenta, diu quæsita & desiderata, in magnis antiquissimorum *MSctorum* cumulis tandem deprehenderentur, ac suis interdum notis privata dignoscerentur. Et insignis quidem horum præsto est numerus, cum decem sint libri, nec parvi, nec indocti, quos hoc Volumine cum aliis rebus Constantiensibus sistimus. Quanquam verò de temporis puncto & justis loci cancellis in aliquibus monumentis curata haberi noticia non potuerit hactenus, in rebus tam remotis & ignotis: Augurio tamen non vano pleraque nos affectos opinamur.

Atque ita hujus Tomi Parte XIV. ex *MScto Academiæ nostræ Julii* in fronte collocare datum est *Anonymi Theologi librum*, quæ epistola formam præ se fert, ad *Jacobum de Misa*. Quo *Jacobi Misæi* doctrina De communione plebis sub utraque specie, in primo statim controversiæ exordio A. 1415. examinata. In Capita partesque minores, quo antiquum *MSctum* pro more destitutum, distingvere, nostri seculi decor & lectoris commodum imperavit. Quod & in ceteris omnibus omni studio præstare sumus annisi. Neque verò diu circumspicere tempus permittit, quis ille *Theologus*, libri autor, num *Dinkelspuel*, *Viennensis Academiæ Professor*, aliusve, in Concilio vel extra illud isto existens tempore: An vel ipse *Doctor Broda*, *Academiæ Pragensis Theologus Professor*, qui consulto primum nomen suum dissimulans, peregrini Germanique *Theologi* habitu amictus, prodire maluerit, quam directe *Jacobum* aggredi, quod deinde fecit. Id quod vel inde conjici posse videbatur, quod *Broda* postea iisdem quibus hic *anonymus* instructus argumentis, imo iisdem sæpe usus verbis. Etsi unum alterius legere vestigia omni seculo fuerit usitatum. Accedebat, quod istam dissimulandi primam sollicitudinem illustrabat, quod *Broda* antea *Hussitarum* quoque partibus non plane inimicus, quin fautor extiterat, qui & regiminis *Ecclesiastici* maculas notasset. improbasset ac corripuisset, æque ac *Collega D. Palezius*, qui *Husso* antea addictus abusus *Ecclesiæ* palam arguerat. Mutatâ itaque sententiâ, exemplo *Palezii*, vel *pristinæ amicitiae* memoria, vel ingenuus pudor retinuisse videri poterant *Brodam*, qui suum celaret adhuc nomen, molliorique stilo *Jacobellum* moneret. Sed liberum de autore esto lectori judicium.

Successit ergo Parte XV. memoratus *D. Broda*, *Jacobum Pastorem Pragensem* de resuscitato novo communionis plebejæ ritu caliceque ministrato reprehendens. Etsi verò non plane constet an integrum hoc sit opusculum, dedimus tamen, ut in *MScto Casareo Vindobonensi* offendimus. *Brode* verò autori hoc opusculum acceptum esse ferendum, majus illius opus alterum, à *Jacobello* postea excussum, abunde demonstrat.

His jungere oportuit Parte XVI. ex *MScto antiquissimo Casareo Vindob.* *Responsionem Jacobelli*, qui argumenta *Brode* in majori ejus contra *Jacobellum*

bellum scripto proposita, ordine & fufe examinavit, suam distinctius de usu calicis in plebe Christiana, mentem declaraturus. Jacobello ritus resuscitati autori deberi hoc opus, non duntaxat diserta docet inscriptio operis, in MSCto Vindobonensi obvia, quam suo loco expressimus, sed & ipsa confessio autoris, qui se Jacobum in libro memorat. Quod & filum totius libri confirmat, qui de causis ab autore libri restituti ritus perpetuo tractat.

Postquam igitur Broda alique cum Jacobo, Pragensi Pastore, litem orsi erant, res ad Constantiensis Concilii Theologos delata horum sententiam publicam est sortita. Theologorum proinde Constantiensium definitionem, Parte XVII. ex MSCto Academiae nostrae Juliae sistere par & æquum fuit. Ex quibus Theologorum Conclusionibus formatum mox in concilio decretum condemnatorium. Istas Constantiensium Theologorum Conclusiones proxime à fine Concilii A. 1421. in vaso contra Husfitas opere laudavit & missis probationibus repetiit D. Hoffman, Theologus Lipsiensis, uti ex gemino liquet Noribergensi ac Lipsiensi MSCto. Patet insuper, inquit, per Conclusiones Doctorum Concilii Constantiensis, quæ sunt sex. Prima: Christus post Cœnam instituit & ministravit sub specie panis & vini sui sanctissimi corporis & sanguinis Sacramentum. Secunda: Non obstante huiusmodi institutione & ministracione, laudabilis & approbata consuetudo Ecclesie servavit & servat, quod huiusmodi sacramentum non debet confici post cœnam, nec recipi à Christi fidelibus, nisi in casu infirmitatis aut alterius necessitatis mortem comminantis. Tertia conclusio: Licet in primitiva Ecclesia huiusmodi sacramentum à Christi fidelibus reciperetur sub utraque specie, tamen ad evitandum aliqua pericula potuit simili aut majori ratione introduci & introductum est, ut à fidelibus conficientibus sub utraque specie, & à laicis sub speciebus panis tantum suscipiatur. Quarta Conclusio: Cum huiusmodi consuetudo sit ab ecclesia introducta, & diutissime ex causis rationabilibus observata, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine autoritate Ecclesie pro libitu immutare. Quinta conclusio est: Dicere, quod hanc consuetudinem aut legem servare sit sacrilegium aut illicitum, censeri debet erroneum. Sexta Conclusio: Pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, censendi sunt heretici, & tanquam tales arcendi & puniendi. Has Conclusiones Doctorum Concilium approbavit, tanquam veras & licitas, ab omnibus Christi fidelibus sub anathemate observandas. Hæc olim Hofmannus.

Neque abjicere aut diffimulare integrum fuit, ex demandati negotii ordine atque tenore, Vindicias Jacobi Misæi, quibus suæ doctrinæ innocentiam sinceritatemque adversus illas Theologorum Constantiensium conclusiones, Conciliique sententiam decretoriam muniret. Suppeditavit hoc opus, Parte XIII. Codex MSCtus Academiae Lipsiensis.

Neque excludi debuit alterius Anonymi Theologi opus novum, haud exiguae molis, eodem illo tempore A. 1415. in controversiæ exordio proditum, Jacobo de Misæi oppositum, quo disquisitio de calicis in plebe usu sacro fufe superiorum exemplo ulterius continuata. Dedit & hunc librum Parte XVIII. recensitum antiquus Codex MSCtus Bibliothecæ Casaræ Vindobonensis, A. 1421. à Stephano VValtheri scriptus.

Post frequentes illas disquisitiones, *Pragensis Academia* in partes Jacobi cedens, editâ *confessione publica*, additaque ad plebem *exhortatione*, quæ ad illum calicis religiosum usum accederet, Constantiensis Concilii Patres denuo provocavit, & ad ulteriorem ejusdem sacræ rei à Jacobo advectæ considerationem calcaria addidit. Concilium proinde Theologis injunxit curatioribus scriptis Jacobo Misæo sociisque obviam ire. Qua occasione *in Concilio*, ex decreto Antistitum, primum *Gerson* breve exhibuit *Consilium* rebus his componendis consecratum, quod videre est *Parte XX*.

Speciatim à Concilii Patribus negotium hoc datum *Mauritio de Praga*, Theologo ac Professore Pragensi, quem quidem difficillime antea in Collegium suum Theologi Pragenses admissuri, jussu Pontificis tandem Collegam nacti erant. Hic *in Constantiensi Concilio* præsens, jussa Concilii executurus, geminum edidit Concilii autoritate librum *contra Jacobum*, sibi ab eruditione & genio plane notum. Primum ejus *Constantiense scriptum* polemicum, A. 1417. *post novam Pragensium confessionem* in Concilio exaratum, *Jacobo* ejusque doctrinæ de communione calicis *oppositum*, dedimus *Parte XXI*. ex *MSCto gemino, Cesareo Vindobonensi & Electorali Berolinensi*.

Alterum ejusdem *Mauritii de Praga* opus, eodem anno pari Concilii jussu atque autoritate consignatum, quo *Jacobi libellum De Consensu primitivæ Ecclesiæ quoad communionem plebis sub utraque specie*, discussit, proximum obtinuit *cum Jacobi libello* locum, *Parte XXII*. Debetur & hoc, felici fato, *MSCto Codici incomparabili Cesareo Vindob.*

Postremo, cum intersit, scire, in isthoc Constantiensi negotio, sacrum concernente calicem, à Jacobo Misæo plebi vindicatum, quæ fuerit tunc *sententia Jacobi de præsentia corporis & sanguinis Christi in sacra cæna sub utraque illa specie*: Operæ pretium fore visum, *peculiarem* de isthac quæstione *Jacobelli librum*, quem cum aliis nacti sumus, superioribus jungere. Quod autem certus non plane constaret annus, quo Jacobellus edidisset, in superiori cumulo juxta annorum seriem instructo locum non invenit. Neque verò ingratum lectori fore judicatum, si instar *appendicis* attexeretur. Ne igitur vel negligentia vel consulti contemptus notam nobis inurat lector, antiquarum rerum plenam scire avens formam habitumque genuinum, *P. XXIII*. recensuimus laudatum *Jacobelli monumentum*, Constantiensis Concilii ætate editum, *De vera existentia corporis & sanguinis Christi in S. cæna. MSCtum*, ex quo hausimus, *Augustissimæ Bibliothecæ Casaræ Vindobonensis*, ætate utriusque Concilii Const. ac Basil. paulo est recentius, descriptum quippe A. M. CCCC. LII. ut sub finem libri memoriæ traditum. Magna quoque hujus libri pars in antiquo *MSCto Academia nostræ Juliæ* comparet. At integrum non nisi in *MSC. Cesareo Vindobonensi* deprehendimus.

Sic habebis, *Christiane lector, Constantienses Jacobelli res*, cum illis, quæ lucem affundere poterant. Alia, ab eodem autore profecta, quæ vel invenire quæsita nondum licuit, vel ad præsentem quæstionem non aperte colliment, jure meritoque in aliud rejecimus tempus: Ut sunt, quæ possidemus, *De purgatorio animarum post mortem*, nec non *De juramentis*.

vamento. Quantumcunque enim & in ipso Constantiensi Concilio hæ quæstiones moverentur, quod in Bohemia jam essent agitata: Noluimus tamen *his quoque advehendis* opus per se satisgrave ac laboriosum longius diducere aut extendere, nobisque non recensendi laborem, sed ex Typographiæ ministrorum tarditate vel negligentia tædium augere.

His bene utere, *bone lector*, memor *humane fragilitatis*, quæ absque omni dissensione nec Ecclesiam linquere sustinet immunem: Memor *pacis & grata tranquillitatis*, quæ optimum ægerrimæ vitæ condimentum: Memor denique *nostræ in recensendo sinceritatis*, qui nudæ enarrationi acquiescere jussi omnes removimus aculeos, ne vel veteris vel nostri ævi quenquam vel mollissime pungeremus. Age, *divine providentiæ* & inscrutabilis regiminis in antiquis mundi & Ecclesiæ fatis clara *vestigia* cominus & religiose intueri, & Deum pacis, qui humana pectore amore combinet, devote precare.

ELENCHUS

Autorum, Librorum ac Capitulorum Tomi Tertii rerumque præcipuarum Index.

PARS I.

DE Rebus Constantiensibus Hussi.

Jacobi Episcopi Laudensis Oratio in supplicium Hussi, coram Cæsare Sigismundo totoque Constantiensi Concilio in publica sessione A. 1415. die Sabbati, 6. Julii dicta. Ex antiquissimis Codicibus MSCis, Casareo Vindobonensi, & Ducali Brunsvicensi. Fol. I. seqq. Conferantur supra Prolegomena hujus Tomi, Cap. II.

PARS II.

DE Rebus Constantiensibus Johannis Parvi, Galli, breviter f. 6. Distinctius supra in Prolegomenis hujus Tomi Cap. II.

DE Rebus Constantiensibus Cruciferorum de Prussia f. 6. seqq.

Ladislai, Regis Poloniæ, & Witoldi, Magni Ducis Lithuanicæ, publica de Cruciferis querela. fol. 6. seqq. Ex MSC. Lipsiensi.

Ladislai Regis, & Witoldi Ducis, Epistola ad Cæsarem Rupertum, ob Cruciferorum invasiones querula, f. 8. Ex MSC. Lipsiensi.

Pauli Voladimiri de Cracovia, Poloni ad Constantiense Concilium Legati, Demonstratio, Cruciferis de Prussia seu ordini Teutonico opposita, *Infideles armis & bello non esse ad Christianam fidem convertendos, nec eorum bona invadenda aut illo nomine occupanda*: In Constantiensi Concilio publice oblata. f. 9. seqq. Ex antiquissimo Codice MSC. Casareo Vindobonensi.

CAP. I. De jure Christianorum in terras infidelium, f. 10.

CAP. II. De ordinis Teutonici in Prussia machinis ac prætextu sub nomine religionis quasvis regiones sibi subjugandi.

CAP. III. Christianos non habere jus sub specie religionis propagandæ fidelium regiones invadendi. Neque indulgentia vel literis aut privilegiis Cæsarum & Pontificum, ordini Teutonico datis, jus hoc acquiri. f. 14. seqq.

CAP. IV. Desideratum Constantiensis Concilii in hac controyersia decretum. f. 24.

CAP. V. Concisior probatio, Christianis nullum esse jus sub religionis prætextu in regiones infidelium. f. 25.

Tom. III.

(d) 2

PARS